

Bài 24. HOẠT ĐỘNG KINH TẾ CỦA CON NGƯỜI Ở VÙNG NÚI

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

1. Về kiến thức

HS cần :

– Biết được hoạt động kinh tế cổ truyền ở các vùng núi trên thế giới (chăn nuôi, trồng trọt, khai thác lâm sản, nghề thủ công).

– Biết được những điều kiện phát triển kinh tế vùng núi và những hoạt động kinh tế hiện đại ở vùng núi, cũng như những hậu quả đến môi trường vùng núi do các hoạt động kinh tế của con người gây ra.

2. Về kĩ năng

HS rèn luyện kĩ năng đọc và phân tích ảnh địa lí.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. GV cần làm rõ sự khác nhau cơ bản trong cách khai phá đất đai giữa vùng núi đới nóng với vùng núi ở đới ôn hoà. Ở đới nóng, việc khai phá vùng núi bao giờ cũng bắt đầu từ chân núi (các thung lũng) là nơi có nhiều nước, rồi mới tiến dần lên trên cao. Còn ở đới ôn hoà thì ngược lại. Con người bắt đầu khai phá vùng núi từ trên cao trước rồi mới xuống dần đến chân núi.

2. Trong việc khai thác kinh tế vùng núi, độ dốc và độ chia cắt của địa hình cùng với sự thiếu dưỡng khí ở trên cao là khó khăn lớn nhất. Để phát triển kinh tế thì hai điều kiện cần có trước tiên là phát triển giao thông và điện.

3. Khác với môi trường hoang mạc và môi trường đới lạnh, môi trường vùng núi có những nơi đông dân như các vùng núi An-đet và Mê-hi-cô (ở châu Mĩ), vùng núi Đông Phi và Tây Phi, vùng núi Hi-ma-lay-a (các nước Bu-tan, Nê-pan và vùng Ca-sơ-mia của Ấn Độ), các vùng núi của quần đảo Phi-lip-pin, In-đô-nê-xi-a ở châu Á, các vùng núi ven Địa Trung Hải như Ca-bi-li, Li-băng... Các vùng núi này đã có quá trình lịch sử lâu đời với nhiều vương quốc hình thành từ thời Cổ đại.

4. Trọng tâm bài học : Mục 2. Câu hỏi trọng điểm : Câu hỏi 2.

III – CÁC PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC CẦN THIẾT

– Ảnh về hoạt động kinh tế ở các vùng núi trên thế giới (sưu tập trong tạp chí, lịch).

– Ảnh về các dân tộc và các lễ hội ở vùng núi trên thế giới (tự sưu tập).

– Ảnh về các thành phố lớn trong các vùng núi trên thế giới (tự sưu tầm).

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI HỌC

1. Lời giới thiệu

Nêu lên sự biến đổi bộ mặt kinh tế ở một số vùng núi trên thế giới là nhờ trước tiên ở sự phát triển của giao thông và nguồn điện.

2. Gợi ý dạy mục 1

Bước 1 : GV yêu cầu HS quan sát 2 ảnh 24.1, 24.2 và cho biết :

– Các hoạt động kinh tế cổ truyền ở trong ảnh là hoạt động kinh tế nào ? (chăn nuôi, làm nghề thủ công).

– Nêu một số hoạt động kinh tế khác ở vùng núi.

Đối với HS ở các tỉnh vùng núi, GV hỏi trực tiếp : Ở vùng núi tỉnh ta có những hoạt động kinh tế nào ?

Bước 2 : GV đặt câu hỏi cho HS suy nghĩ (hoặc chia nhóm cho HS trao đổi) : Tại sao các hoạt động kinh tế cổ truyền của các dân tộc vùng núi lại đa dạng và không giống nhau ? (do tài nguyên và môi trường các vùng núi khác nhau, do tập quán canh tác và truyền thống của các dân tộc khác nhau, do giao lưu khó khăn...).

GV mô tả thêm sự khác nhau về tập quán canh tác, cây trồng, ngành

nghề thủ công... của một số dân tộc vùng núi ở nước ta (hoặc trên thế giới) để minh họa.

3. Gợi ý dạy mục 2

Bước 1 : GV yêu cầu HS quan sát ảnh 24.3 và cho biết :

– Nội dung ảnh (một con đường ô tô ngoắt ngoéo chữ chi để vượt qua vùng núi).

– Một số trở ngại cho sự phát triển kinh tế ở các vùng núi (giao thông đi lại khó khăn, nông nghiệp và thủ công nghiệp kém phát triển...).

GV nêu những khó khăn do môi trường vùng núi gây ra cho con người (độ dốc cao, đi lại khó khăn ; dịch bệnh do sâu bọ, côn trùng gây ra ; lên cao thiếu ôxi,...), do đó kinh tế chậm phát triển.

Bước 2 : GV cho HS quan sát 2 ảnh 24.3, 24.4 và nêu rõ : Phát triển giao thông và điện là 2 điều kiện đầu tiên cần thiết cho sự phát triển kinh tế vùng núi.

Sau đó, GV yêu cầu HS cho biết còn có những hoạt động kinh tế nào tạo nên sự biến đổi bộ mặt kinh tế vùng núi (khu công nghiệp, du lịch nghỉ dưỡng mùa hạ và mùa đông, các môn thể thao leo núi).

Bước 3 : GV có thể yêu cầu HS nhắc lại các vấn đề về môi trường của đới nóng, đới ôn hoà, đới lạnh trước khi cho HS tìm hiểu về vấn đề môi trường ở vùng núi. HS cần phải nhận thức được các vấn đề môi trường của vùng núi là : chống phá rừng, chống xói mòn đất đai (do rừng cây bị khai phá), chống săn bắt động vật quý hiếm, chống gây ô nhiễm nguồn nước (vì vùng núi là đầu nguồn các con sông) và bảo tồn thiên nhiên đa dạng.

V – GỢI Ý TRẢ LỜI CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP CUỐI BÀI

Câu hỏi 1 yêu cầu HS phải nắm chắc mục 1 và trả lời được 2 ý :

– Kể ra các hoạt động kinh tế cổ truyền của các vùng núi trên thế giới (trồng trọt, chăn nuôi, khai thác và chế biến lâm sản, ngành nghề thủ công gia truyền...).

– Giải thích về tính đa dạng của hoạt động kinh tế cổ truyền giữa các địa phương (phù hợp với môi trường vùng núi và tập quán dân tộc...).

Câu hỏi 2 đòi hỏi HS phải nêu được các vấn đề của môi trường vùng núi khi phát triển kinh tế : chống phá rừng, chống xói mòn đất, chống săn bắt động vật quý hiếm, chống gây ô nhiễm các nguồn nước đầu nguồn, bảo vệ thiên nhiên đa dạng. Ngoài ra cũng yêu cầu HS lưu ý đến việc bảo tồn bản sắc văn hoá của các dân tộc vùng núi.